

Komentar in karta: 1/64 SLA V059 'piščal'

Vlado Nartnik

1. Gradivo

Za pomen 'kost na notranji strani goleni', knj. *piščál* (*â*) oz. *goleníca* (*i*), prevladujejo leksemi *piščal*, ki se uporablja v številnih fonetičnih različicah, s tvorjenkami *piščala*, *piščalka*, *piščela*, *piščulja*, *piščev*, *piščevka*, *piska*, *piskala*, *piskalo*, *pišč*, *pišča*, *piščalo* in *piščalt*, dalje *cev*, *cucek*, *fučkec*, *puček* in *žvegla* z možnim pomenskim zamikom v smeri glasbil.

Anatomiji ostajajo bolj zvesti izrazi *kost* z besednimi zvezami *kost* (*ta*) *pod kolenom*, *kost na bodeljnu*, *kost na nogi*, *tota kost pri mečih*, *spodnja kost*, *sprednja kost*, (*ta*) *debela kost*, *ta dolga kost*, *ta velika kost*, *ta tolsta kost*, *ta nora kost*, *medena kost*, *sladka kost*, *piščalna kost*, *zirana kost* in *podkolenina kost*, dalje *čonta* z besednimi zvezami *čonta pod kolenom*, *spodnja čonta* in *podkolenska čonta*, *noga* z besedno zvezo *noga pod kolenom*, *golen* z različico *goleno* in izpeljanko *golenica* ter *koleno* z opisom *pod kolenom* in izpeljanko *podkolenica*.

Nekajkrat zabeleženi leksemi so *meča*, *litka* in *šimpajn*, posamično pa *bodeljni*, *golezen*, *gleženj*, *listanjek*, *plesmo*, *hrustec*, *repica*, *ribica*, *jabka*, *pogačica*, *šajbica*, *šija*, *tibja*, *nart* in *stopalo*.

2. Morfološka analiza

piščal < **pišč-al-ь* 'piščal' ← **pisk-a-ti* 'piskati'

piščala < **pišč-al-a*

piščela < **pišč-el-a*

piščalka < **pišč-al-ьk-a*

piščalt < **pišč-al-ьt-ь*

pišč < **pišč-ь*

pišča < **pišč-a*

piščalo < **pišč-a-dl-o*

piščev < **pišč-i*, rod. *pišč-ьv-e* ← **pišč-a-ti* 'piskati'

piščevka < **pišč-ьv-ьk-a* ← **pišč-i*, rod. *pišč-ьv-e*

piščulja < **pišč-ul-a*

piska < **pisk-a*

piskala < **pisk-a-l-a*

piskalo < **pisk-a-dl-o*

puček < **puť-ьk-ь* ← **puť-a-ti* 'napihovati'

fučkec < **fuť-ьk-ьc-ь* ← **fuť-a-ti* najverjetneje onomatopejskega izvora

cucek < **cuc-ьk-ь* ← **cuc-a-ti* 'sesati'

cev < **cěv-ь* 'cev'

kost < **kost-ь* 'kost'

kost (ta) pod kolenom < **kost-ь ta podъ kolěn-omъ* ← **kost-ь* 'kost' + **ta* 'tam' + **podъ* 'pod' + **kolěn-o* 'koleno'

sprednja kost < **sъ-perd-ьń-a-j-a kost-ь* ← **sъ-perd-ьń-ь* 'sprednji' + **kost-ь* 'kost'

spodnja kost < **sъ-pod-ьń-a-j-a kost-ь* ← **sъ-pod-ьń-ь* 'spodnji' + **kost-ь* 'kost'

(ta) debela kost < **(t-) debel-a-j-a kost-ь* ← (**ta/*tv/*tě/*te* 'ta') + **debel-ь* 'debel, tolst' + **kost-ь* 'kost'

ta tolsta kost < **t- tvlst-a-j-a kost-ь* ← **ta/*tv/*tě/*te* 'ta' + **tvlst-ь* 'debel, tolst' + **kost-ь* 'kost'

ta velika kost < **t- vel-ik-a-j-a kost-ь* ← **ta/*tv/*tě/*te* 'ta' + **velik-ь* 'velik' + **kost-ь* 'kost'

ta dolga kost < **t- dьlg-a-j-a kost-ь* ← **ta/*tv/*tě/*te* 'ta' + **dьlg-ь* 'dolg' + **kost-ь* 'kost'

ta nora kost < **t- (nor)-a-j-a kost-ь* ← **ta/*tv/*tě/*te* 'ta' + nem. *Narr* 'norec, norčav človek' + **kost-ь* 'kost'

zirana kost < **jьz-(ir)-a-n-a-j-a kost-ь* ← **jьz-(ir)-a-ti* + **kost-ь* ← nem. *irren* 'zmesti'

medena kost < **měd-ěn-a-j-a kost-ь* ← **měd-ь* 'zlitina bakra in cinka' + **kost-ь* 'kost'

sladka kost < **sold-ьk-a-j-a kost-ь* ← **sold-ьk-ь* 'sladek' + **kost-ь* 'kost'

piščalna kost < **pišč-al-ьn-a-j-a kost-ь* ← **pišč-al-ь* 'piščal' + **kost-ь* 'kost'

podkolenina kost < **podъ-kolěn-in-a kost-ь* ← **podъ* 'pod' + **kolěn-o* 'koleno' + **kost-ь* 'kost'

kost na nogi < **kost-ь na nog-i/ě* ← **kost-ь* 'kost' + **na* 'na' + **nog-a* 'noga'

tota kost pri mečih ≤ **t- kost-ь pri meč-ixъ* ← **ta/*tv/*tě/*te* 'ta' + **kost-ь* 'kost' + **pri* 'pri' + **meč-a* 'meča' (< **męk-j-a* ← **męk-ь* 'mehek')

kost na bodeljnu < **kost-ь na (bodeĭn)-u* ← srvnem. *Wadel* 'meča'

noga pod kolenom < **nog-a podъ kolěn-omъ* ← **nog-a* 'noga' + **podъ* 'nad' + **kolěn-o* 'koleno'

meč- < **męč-a* 'meča' < **męk-j-a* ← **męk-ь* 'mehek'

litka < **lyt-ьk-a* 'meča'

ribica < **ryb-ic-a* ← **ryb-a* 'riba'

podkolenica < **podъ-kolěn-ьn-ic-a* ← **podъ* 'pod' + **kolěn-o* 'koleno'

golen < **gol-ěn-ь/*gol-en-ь* 'golen' ← **gol-ь* 'gol, nag'

goleno < **gol-ěn-o/*gol-en-o*

golenica < **gol-ěn-ic-a/*gol-en-ic-a*

golezen < **golě-zn-ь* ← **gol-ěn-ь* ← **gol-ь* 'gol, nag'

šija < *šij-a 'vrat'

hrustec < *xrust-*bc-b* ← *xrust-a-ti* 'hreščati'

čonta < *(čont)-a ← madž. *csont* 'kost'

čonta pod kolenom < *(čont)-a *podъ kolěn-omъ* ← madž. *csont* 'kost' + **podъ* 'pod' + **kolěn-o* 'koleno'

podkolenska čonta < **podъ-kolěn-ъsk-a-j-a* (čont)-a ← **podъ* 'pod' + **kolěn-o* + madž. *csont* 'kost'

spodnja čonta < **sb-pod-ъn-a-j-a* (čont)-a ← **sb-pod-ъn-ъ* 'spodnji' + madž. *csont* 'kost'

šimpajn < *(šimpajn)-*ъ* ← nem. *Schienbein* 'golenica'

bodelj < *(*boděl*)-*ъ*/*(*bodel*)-*ъ* ← srvnem. *Wadel*, kar je manjšalnica od srvnem. *wade*, 'meča', v slovenska narečja prevzeto po spirantizaciji stvnem. *u* in po bav. nem. prehodu **a* > *o*

šajbica < *(šajb)-*ic-a* ← nem. *Scheibe* 'kolut, plošča'

tibja < *(*tibj*)-a ← it. *tibia* 'piščal'

listanjek < *(*listańek*)-*ъ* ← hrv. kajk. *listanjek* 'meča'

repica, nejasno, morda v zvezi z nem. *Rippe* 'rebro'

stopalo < **stqp-a-dl-o* 'stopalo' ← **stqp-a-ti* 'stopati'

3. Posebnosti kartiranja

Kot enkratnice so kartirani odgovori *golezen* v T074, *tibja* v T082, *bodelj*- v T145, *šajbica* v T219, *ribica* v T284, *šija* v T304, *stopalo* v T291, *listanjek* v T307, *hrustec* v T326, *repica* v T339 in *puček* v T394.

Kot enkratnica s *pisk*- je kartiran odgovor *piskalo* v T413, kot enkratnici s *pišč*- pa odgovora *pišč* v T095 in *piščalt* v T164.

Kot enkratnica z *golen*- je kartiran leksem *goleno* v T384.

Kot enkratne besedne zveze s *kost* z levim prilastkom so kartirani leksemi *zirana kost* v T031, *ta nora kost* v T160, *podkolenina kost* v T236, *piščalna kost* v T336, *sladka kost* v T381 in *medena kost* v T407.

Kot enkratne besedne zveze s *kost* z desnim prilastkom sta kartirana leksema *kost na bodeljnu* v T261 in *kost pri mečih* v T385.

Kot enkratni besedni zvezi s *čonta* sta kartirana leksema *spodnja čonta* v T387 in *podkolenska čonta* v T401.

Kot opis je kartirana predložna zveza *pod kolenom* v T020, T156, T260, T294, T366 in T383.

Kot tretji in nadaljnji odgovor v posamezni točki so z znakom za komentar kartirani leksemi *piščevka* v T216 in T317, *piščala* v T109, *kost* v T234, *meča* v T291, *piščal* in *puček* v T392, *fuček* v T401 ter besedne zveze *kost pod kolenom* v T164, *sprednja kost* v T236 in *kost na nogi* v T208.

Kot nerelevantni odgovori so kartirani odgovori *noga* v T010, T035, T102 in T412, *plesmo* v T087, *gleženj* v T197, *koleno* v T208, *nart* v T278, *stopalo* v T291, *jabka*

v T311, *žvegla* v T373 in *pogačica* v T374; nerelevanten je morda tudi večkrat zapisani (in zato kartirani) odgovor *meč-*.

4. Uporabljen dodatna literatura

Brodar 2008; Duden 7; Odar 2008; Smole 2006; Toporov 1961

5. Primerjaj

SLA: V056 'noga' (1/149), V058 'koleno' (1/63), V059 'gleženj' (1/66), V060 'meča' (1/65), V063 'kost' (1/45); OLA: /; ALE: /; SDLA-SI: /; ALI: 229; ASLEF: 1321; HJA: /